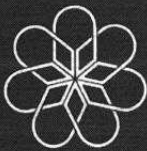

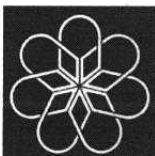
www.ketab.ir

مجموعه آثار ۸

جبر و اختیار و وجدان

محمدتقی جعفری

مفتی تاجی جعفری

Muhammad Taghi Ja'fari

مجموعه آثار ۸

جبر و اختیار و وجدان

نویسنده: محمدتقی جعفری

سرشناسه: جعفری، میرزی، محمدتقی، ۱۳۰۲، ۱۳۷۷.
عنوان و نام پدیدآور: جبر و اختیار و وجدان / محمدتقی جعفری؛ تطبیق و تصحیح علی جعفری، زهره محمد علی، میترا رفیع زاده
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۶۱ ص.
فروست: مجموعه آثار ۸.
شابک: 7-88-6608-964-978
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: جبر و اختیار

شناسه افزوده: نصری، عبدالله، ۱۳۲۲.

شناسه افزوده: جعفری، علی، ۱۳۴۲.

شناسه افزوده: محمد علی، زهره، ۱۳۴۱.

شناسه افزوده: رفیع زاده، میترا

شناسه افزوده: مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ج ۷ / ۶ / ۲۱۹ BP

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۱۳۹۳۰

مراکز بخش: انتشارات ارمان طوبی

تهران/ خیابان انقلاب/ خیابان ۱۲ فروردین/ کوی نوروز پلاک ۲۰

تلفن: ۰۹۱۲۵۹۰۰۸۵۸ / همراه: ۰۲۱-۶۶۹۵۹۹۴۵

قم/ بلوار معلم / مجتمع ناشران

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۳۳۷۷۹

چاپ: ننگین

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۷-۸۸-۶۶۰۸-۶۳۲-۶۳۲

قیمت: ۱۲۶۰۰۰ تومان

تطبیق و تصحیح: علی جعفری، زهره محمد علی، میترا رفیع زاده
تدوین و تنظیم: عبدالله نصری (استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی)
تنظیمات رایانه‌ای: رؤیا عزیزی موسوی
طراح جلد: سعید عجمی
مشاور هنری: حسام صادقی
خطاط: محمد علی قربانی

تهران / فلکه دوم صادقیه
بلوار کاشانی / خیابان حسن آباد
کوچه ۴ / پلاک ۲۲ / طبقه دوم

تلفن: ۰۲۱-۴۴۰۹۱۰۴۲ / ۴۴۰۰۵۴۵۳

نمابر: ۰۲۱-۴۴۰۷۰۲۰۰

کلیه حقوق نشر مکتوب و الکترونیک برای این مؤسسه محفوظ است.

WWW.ostad-jafari.com

Info@ostad-jafari.com

نمایه مطالب

۱۳	 پیشگفتار
جبر و اختیار - ۱۵	
۱۷	 مقدمه
۲۲	 کارهای اختیاری
۲۲	 کارهای اجباری
۲۳	 تاریخ اجمالی جبر و آزادی
۲۵	 بخش اول: جبر و آزادی از جنبه طبیعی
۲۶	 فصل ۱- ریشه و عوامل انجام فعل یا کار
۲۸	 غریزه «علاقه به من» با زندگی مطلوب، موجب احساس لذت و الم است.
۲۸	 لذت و درد موجب تقسیم اشیا به نافع و مضر می شود.
۲۸	 کار یا فعل فعالیت انسان برای جلب نفع و دفع ضرر
۲۹	 نقش عوامل چهارگانه در صدور فعل
۲۹	 ۱- عوامل بیرون ذاتی متغیر
۳۰	 ۲- عوامل بیرون ذاتی ثابت
۳۱	 ۳- عوامل درون ذاتی متغیر
۳۲	 ۴- عوامل درون ذاتی ثابت
۳۳	 فصل ۲- نگاهی به اصل علیت
۳۳	 یک نظر اجمالی به قانون علت و معلول
۳۳	 تشکیک دیوید هیوم درباره علیت
۳۴	 تشکیک علمی درباره قانون علیت
۴۳	 فصل ۳- تحلیل عوامل تحقق کار یا فعل
۴۳	 ۱- ریشه اصلی کار
۴۳	 ۲- مراحل انجام کار
۵۰	 فصل ۴- تقسیم بندی افعال انسان
۵۱	 اقسام مختلف کار
۵۳	 اقسام ترک
۵۷	 فصل ۵- تحلیل فعالیت های درونی
۵۷	 مقایسه میان کارهای روانی خالص و کار به معنای اصطلاحی
۵۹	 ۱- جریان روانی حاصل از انعکاس پدیده های گسیخته از عالم بیرون
۶۰	 ۲- جریان روانی حاصل از انعکاس پدیده های پیوسته با عالم بیرون

۶۲	۳- جریان روانی حاصل از نمودار شدن پدیده‌های گسیخته از درون
۶۵	۴- جریان روانی حاصل از نمودار شدن پدیده‌های پیوسته در درون
۶۶	۵- جریان روانی مرکب از پدیده‌های درونی و بیرونی
۶۶	۶- جریان استنتاج روانی شخصی
۶۸	۷- جریان تفکرات منطقی
۶۹	فصل ۶- تحلیل اراده
۶۹	تفاوت اساسی میان اراده انسان و حیوان
۷۱	اراده یک پدیده بسیط نیست
۷۲	ترجیح کار از ناحیه خود اراده
۷۴	سه اراده انجام فعل
۷۷	رابطه اراده و کار یا فعل
۷۹	مقایسه محرک اراده انسان با حیوان
۸۰	اقسام افعال و کارهای ارادی
۸۰	علل معمولی کارهای ارادی
۸۲	علل غیر معمولی کارهای ارادی
۸۳	جریان طبیعی اراده و اقسام آن
۸۴	اختلاف انواع اراده
۸۶	تنوع و تکرار اراده
۸۹	فصل ۷- رابطه اراده با اختیار
۸۹	نقش اراده در کار چیست؟
۹۰	تفاوت میان اراده و تصمیم
۹۴	اشتباه در به کارگیری اراده و تصمیم و اختیار
۹۴	ریزش اراده در بعضی از کارها
۹۶	آیا اراده آزاد است؟
۹۸	فصل ۸- «من» و نظارت آن در اختیار
۹۸	بختی اجمالی درباره «من»
۱۰۱	پدیده اختیار یا نظارت و سلطه «من»
۱۰۷	مراتب گوناگون اختیار
۱۰۹	فصل ۹- علیت و نظارت «من»
۱۱۱	تقسیم کارها با نظر به راه دوم
۱۱۳	باز بودن راه دوم
۱۱۹	نقد آزادی مطلق
۱۲۷	عدم صدور کار یا فعل با یقین صد در صد
۱۲۹	فصل ۱۰- مراحل فعل اختیاری
۱۲۹	آیا اختیار پس از اراده تولید می‌شود؟
۱۳۲	احتیاج کارهای ارادی - اختیاری به دو اراده ضروری، و با دو تصمیم و دو نظارت

۱۳۸	تفاوت اراده اضطراری با اراده‌های اختیاری، هنگام برخورد با موانع
۱۴۰	ارزش اختیار و گسیختن آن
۱۴۲	فصل ۱۱- علیت و اختیار
۱۴۲	پدیده اختیار و قانون علت و معلول
۱۴۵	سختیت و کارهای انسانی
۱۴۶	علت و معلول در کارهای اختیاری
۱۴۸	روابط میان فعالیت‌های دوگانه غریزه
۱۵۱	فصل ۱۲- ویژگی پدیده روانی اختیار
۱۵۱	قابل تصویربرداری نبودن اختیار
۱۵۳	نیروی تلقین و تجسیم، بهترین ادله فعالیت روانی
۱۵۳	تجسیم
۱۵۶	فصل ۱۳- نقش پدیده مقاومت در اختیار
۱۵۶	شروع رشد نیروی مقاومت از دوران کودکی و تثبیت استقلال روح
۱۵۸	نیروی مقاومت در مقابل عوامل چهارگانه فرعی
۱۵۸	۱- نیروی مقاومت در مقابل عوامل برون ذاتی متغیر
۱۵۹	۲- نیروی مقاومت در مقابل عوامل برون ذاتی ثابت
۱۶۲	۳- نیروی مقاومت در مقابل عوامل درون ذاتی متغیر
۱۶۲	۴- نیروی مقاومت در مقابل عوامل درون ذاتی ثابت
۱۶۳	وراثت
۱۶۴	هوش و استعداد
۱۶۵	عادت
۱۶۸	فصل ۱۴- اختیار و قانون‌مندی جهان
۱۶۸	ملاحظه کارهای آزاد در مجموع جهان هماهنگ
۱۷۱	رابطه اختیار با هماهنگی جهان
۱۷۸	فصل ۱۵- دلایل اختیار
۱۷۸	۱- ندامت یا پشیمانی
۱۸۱	۲- احساس مسئولیت
۱۸۵	۳- ننگ و عار
۱۸۶	۴- اختلاف انگیزه‌های انجام تکلیف
۱۹۱	۵- اخلاق
۱۹۳	اخلاق از دیدگاه اینشتین
۱۹۹	دیدگاه جان دیویی
۲۰۳	فصل ۱۶- رهبری «من»
۲۰۳	رهبری «من» بر دو نیروی خودداری و اقدام به وسیله وجدان
۲۰۵	اهمیت وجدان
۲۰۸	وجدان غریزی، وجدان برتر

پیشگفتار

اثر حاضر شامل دو مجلد از آثار علامه محمدتقی جعفری است:

۱- جبر و اختیار

۲- وجدان

این دو اثر که از آثار اولیه ایشان و مربوط به دهه چهل شمسی است، از ارزشی بسیار برخوردار است.

مسئله جبر و اختیار از قدیمی‌ترین مسائل فکری بشری است که در طول تاریخ تفکر همواره مورد بحث و بررسی متکلمان و فیلسوفان شرق و غرب بوده است. در تاریخ تفکر اسلامی، علاوه بر فیلسوفان و متکلمین، اصولیون نیز وارد این بحث شده‌اند. در عصر حاضر، دیدگاه میرزای نایینی و شاگردان او اهمیت بسزایی دارد. در فلسفه غرب نیز در عصر حاضر، فیلسوفان تحلیلی بحث‌هایی فراوان به ویژه درباره رابطه اختیار با مسئله علیت را مطرح کرده‌اند.

استاد جعفری در این اثر دیدگاهی خاص دارد که در برخی موارد اندیشه‌های او، هم با آرای فلاسفه اسلامی و هم با دیدگاه‌های اصولیین مغایرت دارد. البته طرح ابداعات ایشان نیاز به تألیف اثری مستقل دارد و در این جا هدف از اشاره به این مطالب، جلب توجه خوانندگان به اهمیت این اثر است.

کتاب وجدان نیز که اولین اثر مستقل در این زمینه در تاریخ تفکر اسلامی است، از اهمیتی خاص برخوردار است. فیلسوفان اسلامی بیش‌تر به مباحث علم النفس پرداخته‌اند تا انسان‌شناسی. خوشبختانه علامه جعفری در طول عمر پر بار خود، مباحث

انسان‌شناسی را بسیار جدی گرفت و از این روی مطالبی بسیار را در زمینه موضوعات مختلف انسان‌شناسی به رشته تحلیل کشاند که یکی از آنها همین کتاب وجدان است. در این اثر، ایشان مسئله وجدان را از ابعاد مختلف بررسی کرده، در لابلای مطالب خود به بررسی و نقد برخی دیدگاه‌های اندیشمندان، از جمله روان‌شناسان و جامعه‌شناسان پرداخته است. علاوه بر این، توجه به آثار نویسندگان بزرگ غربی از قبیل: داستایوفسکی، بالزاک، ویکتور هوگو و ... در این اثر به خوبی آشکار است. استاد جعفری به خوبی از ادبیات در مباحث فلسفی خود، از جمله مسئله وجدان بهره‌برداری شایانی کرده است.

در نشر این دو اثر در قالب هشتمین مجموعه آثار، به بازبینی آنها، هم از جهت تدوین بخش‌ها و فصل‌های مختلف و ویراستاری ادبی توجه شده، در عین حال، تلاش بر این بوده که کوچک‌ترین دخل و تصرفی در اندیشه‌های ایشان صورت نگیرد.

مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری امیدوار است که بتواند تعدادی دیگر از مجموعه آثار استاد جعفری را با بازبینی مجدد، منتشر سازد.

مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری

بهار ۱۳۹۵